

Hem d'escriure «per a poder votar» o bé «per poder votar»? (II)

Jaume Casassas i Castellà

Per començar, recordem el criteri que seguim, esmentat en la primera part d'aquest article¹:

«... quant a l'ús escrit d'aquestes preposicions, seguim el criteri normatiu (d'entre els tres possibles) que és adoptat en el redactat mateix de la nova Gramàtica de l'IEC aprovada l'any 2016».

A partir d'aquest criteri normatiu² vam comprovar la validesa de la nostra tesi. Feia així:

«Si apliquem la normativa de Fabra *stricto sensu* a un complement de tipus causal/final que té la forma 'per (a) + poder + votar', en general 'per (a) + poder + infinitiu', aleshores tal expressió actua únicament com a complement final. Conseqüentment, la clàusula d'infinitiu *poder* + infinitiu cal que sigui precedida per la preposició *per a* i no pas per la preposició *per*, en aquests casos».

Però advertíem que «aquests casos» no són tots els casos. Recordem-ne el perquè:

«Hi ha complements verbals que també comencen amb aquestes preposicions que no són ni complements causals ni finals. Són els complements regits».

Per als quals avançàvem que la tria de la preposició depenia del tipus de preposició regida. Doncs bé, aquesta dependència respon al criteri que exposem a continuació:

Sempre que qualsevol complement verbal de la forma 'preposició + infinitiu' (clàusula d'infinitiu) sigui un **complement de règim** que és regit per un verb que selecciona la preposició *per*, aleshores aquesta preposició preval, i fins i tot escriurem en la forma 'per + poder + infinitiu' (sense la preposició composta) els casos analitzats³ de caràcter final de la

forma 'per a + poder + infinitiu'. Però si el **complement de règim** és regit per un verb que selecciona *per a*, aleshores, lògicament, en aquests casos de doble infinitiu amb *poder*, hi mantindrem aquesta preposició composta.

Exemples:

*Malda **per poder fugir de la presó***

(*maldar* selecciona *per* en el compl. de règim).

*Em preparo **per a poder treballar***

(*preparar-se* selecciona *per a* en el compl. de règim).

*Frisava **per poder veure'***

(*frisar* selecciona la preposició *per* en el compl. de règim).

*Els estudis el capaciten **per a poder ser metge***

(*capacitar* selecciona la preposició *per a*).

*En Jan es deleix **per poder pilotar un dron***

(*delir-se* selecciona la preposició *per*).

*Els aprofito **per a poder fer el sopar***

(*aprofitar* selecciona la preposició *per a*).

En canvi, aquests mateixos complements verbals que acabem de subratllar, els escriurem tots ells amb *per a* quan no són complements de règim, d'acord amb el caràcter exclusivament final d'aquest tipus de doble infinitiu. Exemples:

*Va fer un forat a la paret **per a poder fugir de la presó.***

*Estudio força **per a poder treballar.***

*Vingué de Salt **per a poder veure'**.*

*Hauràs de comptar a estudiar de valent **per a poder ser metge.***

*T'hauràs de carregar de paciència **per a poder pilotar un dron.***

*No tenim pas tot el temps del món **per a poder fer el sopar.***

Però tot això ens duu probablement a una pregunta ineludible: deixa de tenir caràcter final el complement de doble infinitiu, 'poder + infinitiu', quan adopta la funció de **complement de règim** que és regit per un verb que selecciona la preposició *per*?

1 Vegeu LLENGUA NACIONAL, núm. 104, p. 25.

2 En aquesta nostra sèrie d'articles, l'objecte últim de la tria d'aquest criteri preposicional, més enllà de ser el criteri normatiu que més s'acosta a l'esperit de Fabra i més enllà de convergir amb el criteri mateix de la nostra revista, consisteix a convidar el lector a l'anàlisi i a la reflexió lingüística amb la intenció d'oferir elements de judici i de formació de criteri que permetin besllumar una solució normativa preposicional que superi la manca d'unicitat de l'actual.

3 Vegeu LLENGUA NACIONAL, núm. 104, p. 27, primer paràgraf.

La resposta a aquesta pregunta és NO, però ja no tindrà la consideració de complement final, ni tampoc encara que sigui seleccionat per la preposició *per a*, sinó la de **complement de règim**.

Mirem de justificar aquesta resposta.

L'essència d'allò que acaba per confegir i determinar una determinada gramàtica, tant si parlem de gramàtica normativa com si parlem de la gramàtica interna del parlant, té la seva raó de ser principalment en la sintaxi. La semàntica hi pot tenir un paper important, però no és determinant. D'una banda, la raó semàntica ens fa adonar que el caràcter causal i el caràcter final no deixen de ser mers trets semàntics; i de l'altra, la raó sintàctica ens diu que el **complement de règim** és un constituent essencial del **predicat verbal**⁴ i que per aquesta raó el considerem **argument intern** del predicat, mentre que els **complements finals i causals** no participen de l'estructura argumental del predicat verbal, i per aquesta raó els considerem **adjunts**. Un exemple potser facilitarà la comprensió d'això que estem afirmant.

Agafant la frase *Els treballadors han optat per continuar la vaga* (on hem subratllat el complement de règim), la nostra gramàtica interna ens duu a dir i a escriure *per* malgrat l'evident caràcter exclusivament final que té el fet de continuar la vaga (i que, d'acord amb el criteri que hem adoptat, aquest caràcter final ens duria a escriure aquest complement amb *per a*). Aquesta finalitat, la de continuar la vaga, segur que està en la ment de la majoria de treballadors quan trien l'opció que trien. Però en la semàntica del verb *optar* hi ha un tret que preval per sobre del caràcter final: és el tret de triar, de decidir-se per una determinada opció, per una determinada finalitat, sigui la de mantenir la vaga o sigui la de finalitzar-la. Per aquesta raó demanem *per quina opció t'has decidit?* i no pas *per a quina opció t'has decidit?* Per tant, diem i escrivim *no sé per quina alternativa optes* i no pas *no sé per a quina alternativa optes*, i, pel mateix motiu, *han optat per continuar la vaga* i no pas *han optat per a continuar la vaga*. Fins aquí el raonament semàntic. I quina és la raó sintàctica? Aquesta altra raó sobrepasa el cas concret d'aquest exemple i sobrepasa també el conjunt de casos de complement de règim de preposició *per*. És més genèrica, comprèn tots els casos preposicionals en què es classifiquen els complements de règim. La raó sintàctica es fa explícita en el moment que observem que el complement de règim, com a argument intern del predicat, cal que ocupi una posició postverbal i no cap altra posició. Sol anar immediatament després del verb (posició que solen ocupar els complements de

règim de preposició *per* i altres preposicions), però pot anar també darrere del complement directe (posició que poden presentar els complements de règim de preposició *per a*, però no solen fer-ho els de preposició *per*). Aquesta restricció no la tenen els adjunts, els complements causals i finals. Tornem al terreny dels exemples a fi que ho vegem més clar:

(1) *Optem per anar a dormir d'hora o bé per llevar-nos tard, per a poder dormir les hores.*

(2) *Els bombers malden per apagar l'incendi per evitar que es propagui.*

Tant en (1) com en (2), dislocant el complement de règim tot posant-lo al davant de la frase, podem comprovar com la frase esdevé confusa, està mancada de sentit o bé aquest sentit canvia:

(1') **Per anar a dormir d'hora o bé per llevar-nos tard optarem, per a poder dormir les hores.*

(2') **Per apagar l'incendi els bombers malden per evitar que es propagui.*

Fent la dislocació de l'adjunt, és a dir, el complement final en la frase (1), o bé el complement causal i final (2), aleshores el sentit de la frase es manté:

(1'') *Per a poder dormir les hores, optarem per anar a dormir d'hora o bé per llevar-nos tard.*

(2'') *Per evitar que es propagui, els bombers malden per apagar l'incendi.*

Si bé en (2''), refent la pronominalització podem millorar la claredat del sentit:

(2''') *Per evitar que es propagui l'incendi, els bombers malden per apagar-lo.*

És a dir, la dislocació d'un adjunt, tal com hem fet en (1'') o (2'') / (2'''), no fa que canviï el sentit de la frase original (1) o (2). En canvi, hi ha canvi de sentit o bé aquest sentit esdevé confús amb la dislocació d'un complement de règim, tal com hem fet en (1') o (2'). Precisament, l'anàlisi de com canvia o no el sentit d'una frase provocant-hi una dislocació és un recurs que tenim per a detectar i diferenciar un complement de règim dels complements que són adjunts, com ara els complements causals o finals.

Vegem ara un darrer aspecte que ens interessa remarcar. La comparació entre diferents tipus de complement de règim ens permet de palesar les diferents formes que

4 Altres complements que també són arguments interns són el complement directe (acusatiu) i l'indirecte (datiu).

aquests complements poden adoptar ('preposició + sintagma nominal' o bé 'preposició + clàusula d'infinitiu).

(3) *Es dedica a la música. Es dedica a fer de professor.*

(4) *Parlen de filosofia. Parlen de canviar l'horari.*

(5) *Opten per un diàleg sincer. Opten per parlar-ne.*

(6) *Es prepara per a la reunió. Es prepara per a dormir.*

Doncs bé, en les clàusules d'infinitiu precedides de preposició, podem constatar que el possible dubte de ser interpretades com a complements de règim o bé com a complements causals o finals només pot tenir lloc per al cas de les precedides per la preposició *per* o *per a*. Fet que no s'esdevé amb els complements d'altre tipus preposicional. Fixem-nos en cadascuna de les preguntes següents: *A què es dedica?*, *De què parlen?*, *Per què opten?* i *Per a què es prepara?*, que correspon respectivament a cadascuna de les dues possibles respostes de cada exemple. Doncs bé, aquestes preguntes responen a l'esquema:

(7) 'preposició + *QUÈ* + verb?'

En cada pregunta sobre aquests exemples concrets, ens referim respectivament a l'objecte de l'acció verbal duta a terme en cada cas pel subjecte i explicitada mitjançant la preposició que la semàntica de cada verb selecciona per a vehicular el significat que pretén transmetre.

Doncs bé, les preguntes *A què es dedica?*, *De què parlen?* són clares i explícites, difícilment ens duren a error. En canvi, les preguntes *Per què?* i *Per a què?* i, en general, les de la forma '*Per què* + forma verbal?' i '*Per a què* + forma verbal?' poden induir-nos a equívoc o dubte pel fet que, a més de demanar, de preguntar per les expressions de complement de règim que comencen amb alguna de les preposicions *per* o *per a*, poden referir-se a demanar, a preguntar per la causa o la finalitat de l'acció verbal.

Comprovem-ho, per exemple, a partir de la frase (1"). Si qui enuncia aquesta frase hi afegeix la pregunta *Per què optem?*, tenim:

Per a poder dormir les hores, optarem per anar a dormir d'hora o bé per llevar-nos tard. Per què optem?

Aleshores no seria impossible obtenir més d'una resposta:

R1: *Perquè puguem dormir les hores*
(entén que pregunten per la finalitat).

R2: *Perquè estem dotats de capacitat de decisió*
(entén que pregunten per la causa).

R3: *Per anar a dormir d'hora*
(entén que cal decidir-se per alguna opció).

R4: *Per llevar-nos tard*
(entén que cal decidir-se per alguna opció).

La resposta R1 és perfectament plausible; correspondria a algú a qui està bé qualsevol de les dues opcions sempre que li respectin poder dormir les hores. La resposta R2 sembla més aviat forçada en aquest context, llevat que sigui algú que vulgui fer la gracieta tot jugant amb la situació que provoca l'ambigüitat de la frase. Les respostes R3 i R4 semblen les més pragmàtiques i plausibles, les més apropiades en aquest context.

Hem vist com la pregunta amb *per* presenta ambigüitat lingüística, conclusió a la qual ja havíem arribat en un article anterior⁵. deixem per a més endavant de comentar en un altre article la possible ambigüitat amb la pregunta amb la preposició composta.

A tall de conclusió, tot reprenent la interrogació del títol del present article i a partir del que hem comentat fins aquí, podem justificar el criteri de distribució preposicional dels exemples següents:

(7) *Hem de fer costat a la gent que dona la cara per a poder votar.*

(8) *Pel que fa al referèndum, part del sobiranisme català frisa per poder votar.*

Justificació:

En (7), el complement verbal de la clàusula de doble infinitiu (amb *poder*) és tan sols un complement de finalitat. El seu exclusiu caràcter final ho és en raó de la semàntica del verb *poder*. La preposició que hi correspon, per tant, és la composta.

En (8), el complement verbal de la clàusula de doble infinitiu (amb *poder*), tot i conservar el caràcter final inherent a aquest tipus de doble infinitiu, ja no és un complement de finalitat sinó un complement de règim de preposició *per*, essent així que el verb *frisar* selecciona aquesta preposició i no pas cap altra en el seu complement de règim. La preposició que hi correspon, per tant, és la simple⁶.

5 «L'expressió interrogativa *Per què?*», dins LLENGUA NACIONAL, núm. 103, p. 40.

6 També forma part de la justificació la raó sintàctica i la semàntica del verb en qüestió, *frisar* en aquest cas, raons que hem comentat abans i que aquí no repetim per no allargar aquesta justificació.